

Η Κατίνα Νικολάου χαιρετίζει το Γ' Συνέδριο της ΠΟΓΟ το 1967

Κατίνα Νικολάου:

Η πρωτοπόρα αγωνίστρια του Λαϊκού Κινήματος

Την Άνοιξη του 1983 είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε με την αγωνίστρια του λαϊκού κινήματος Κατίνα Νικολάου, τη μοναδική γυναίκα που έλαβε μέρος στο Α' Συνέδριο του Κ.Κ. Κύπρου, τη δραστήρια και λαμπρή αγωνίστρια που αφιέρωσε όλη τη ζωή της στο δυνάμωμα και πλάτημα του γυναικείου κινήματος, στους αγώνες των εργαζομένων για κοινωνική δικαιοσύνη και πρόοδο. Μας μίλησε απλά και καθαρά η αείμνηστη Κατίνα, παρά τα 80 της χρόνια. Παραθέτουμε πιο κάτω τα λόγια της, λόγια απλά, γεμάτα αγάπη για το λαϊκό κίνημα στο οποίο έδωσε ολόκληρη την ζωή της.

Καταγωγή από Εργατική Οικογένεια

«Γεννήθηκα το 1904 στη Λεμεσό, όπου έμεινα ως την 3η τάξη του Δημοτικού. Συμμαθήτριες μου ήταν η Ειρήνη Παπαϊωάννου και η Μάρθα Περόδιου.

Ο πατέρας μου εργαζόταν στο Φάρο του Ακρωτηρίου. Το 1912 με τον πόλεμο έκλεισε ο Φάρος και τον μετέθεσαν στο Βαρώσι, όπου φοίτησα ως την 9η τάξη του Σχολαρχείου. Η μια μου αδελφή πήγαινε ράψιμο κι η άλλη βούφα. Παρόλο που ο πατέρας μου ήθελε να με στείλει κι εμένα ράψιμο, εγώ επέμενα να συνεχίσω το σχολείο, νοικοκυρεύοντας παράλληλα όλη την οικογένεια. Έτσι πήγα στο Παγκύπριο Διδασκαλείο στη Λευκωσία όπου τέλειωσα δασκάλα το 1924, και πή-

γα πίσω στο Βαρώσι. Ο πατέρας μου δούλευε τότε στο Φανάρι της Αγίας Νάπας.

Από νεαρή στα ιδανικά της κοινωνικής αλλαγής

Εκεί γνώρισα τον Ιάκωβο, τον άντρα μου. Ήταν φίλος του αδελφού μου Πλάτωνα Τουμάζου, ο οποίος τον γαλούχησε στις νέες ιδέες. Τότε άρχισαν να με προσηλυτίζουν και μένα στην οργανωμένη πάλη για τα ιδανικά της κοινωνικής αλλαγής.

Εγώ ήμουν προδιατεθειμένη να δεχτώ τις νέες ιδέες από το σχολείο. Η φτώχεια και η στέρηση δεν μου επέτρεπαν ν' αγοράσω ούτε ένα κουλλούρι. Το κολλούρι ήταν μια δεκάρα. Το γρόσι είχε 4 δεκάρες. Έβλεπα τις άλλες που έτρωγαν το διάλειμμα και ζήλευα. Ένιωθα την αγανάκτηση να με κυριεύει, κι έβαλα μέσα μου να κάνω ότι μπορώ ν' αλλάξει η ζωή του κόσμου. Να ζήσει καλύτερα από εμάς. Έτσι με την πρώτη ευκαιρία πήγα στο κίνημα».

Στο πρώτο συνέδριο του ΚΚΚ

«Το 1925 κάναμε κομματικό πυρήνα στο Βαρώσι. Ήμουν η πρώτη γυναίκα εκεί που ανακατεύτηκα μ' αυτά τα πράγματα. Τον ίδιο χρόνο πήγα δασκάλα στο Παραλίμνι. Η προπαγάνδα που έκανα στο σχολείο ήταν πολύ προσεκτική και καλυμμένη. Τους μιλούσα για την ανισότητα, τη σκλαβιά της γυναίκας, την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

Το 1926 πριν ιδρυθεί το Κ.Κ. Κύπρου, ήμουν ήδη μέλος της ομάδας. Όταν επρόκειτο να γίνει το ιδρυτικό Συνέδριο

του Κ.Κ. Κύπρου, ο Ιάκωβος δούλευε και δεν μπορούσε να πάρει άδεια για να αντιπροσωπεύσει τον πυρήνα μας. Έτσι μαζί με τον αδελφό μου πήγαμε στη Λεμεσό. Κατεβήκαμε στο Δημόσιο Κήπο, και μείναμε εκεί ώσπου σουρουπώσε. Εκεί μας συνάντησε κάποιος κομματικός και μας οδήγησε στο μικρό δωματάκι του γνωστού σπιτιού της Βασιλείου Μακεδόνος Νο 13. Νύκτωσε εντελώς ώσπου να φθάσουμε. Έμπαιναν ένας-ένας σαν τους κλέφτες. Δεν γνωρίζαμε ο ένας τον άλλο, ούτε και κανένας μας σύστησε. Ο καθένας έμπαινε και καθόταν. Μετά ήρθε ο Βάτης. Με μια λάμπα δυο νούμερο μόλις που βλέπαμε ο ένας τον άλλο. Ακούγαμε την ανάλυση, το πρόγραμμα, το καταστατικό.

Από την ίδρυση του το κόμμα συμπεριέλαβε και τις γυναίκες και τους αγρότες και τους εργάτες και τη νεολαία, βάζοντας έτσι πολύ γερές ρίζες. Ήταν οι πρώτες γερές βάσεις».

Μια ζωή δοσμένη στο κίνημα

«Μετά το συνέδριο αρχίσαμε να οργανώνουμε τις γυναίκες, αλλά όχι πάνω στη βάση του κόμματος, αλλά στις οργανώσεις Δημοκρατικών γυναικών.

Μερικές πρωτοπόρες ήταν η Πάτρα Χρίστου Σαββίδη η Αρτεμισία Νικόλα, αργότερα η Αγάθη Χριστοδουλίδη η Μαρούλλα Σοφόκλη και πολλές άλλες.

Για ένα διάστημα ο Ιάκωβος έμενε στο σπίτι του Σκελέα (Γ.Γ. του κόμματος) και της Κλειώς Χριστοδουλίδη στη Λεμεσό, όπου έβγαλαν την εφημερίδα. Είχαμε πολλές σχέσεις. Με προτροπή του Σκελέα και £35 προκαταβολή αγόρασε ο Ιάκωβος ένα αυτοκίνητο FORD, για τις ανάγκες του Κινήματος.

Το 1939 παντρευτήκαμε στο Τρίκωμο. Το 1945 πήγαμε ξανά στο Βαρώσι όπου δούλευα πάλι στην Οργάνωση.

Τη νύκτα πηγαίναμε με τους άντρες στα χωριά. Έστω κι αν βρίσκαμε τρεις γυναίκες μόνο, για να τις διαφωτίσουμε. Γυρίζαμε μέσα στο κρύο και τα νερά. Κάθε βδομάδα έπρεπε να επισκεφτούμε τις ενορίες. Δεν ζούσαμε σαν οικογένεια. Ο Ιάκωβος σαν αγροτικός υπεύθυνος γύριζε πάντα μετά τα μεσάνυχτα.

Στα 50 μου χρόνια έμαθα ποδήλατο για να μπορώ να κινούμαι.

Σ' ένα λαχείο έβαλαν σαν δώρο την εκμάθηση οδήγησης αυτοκινήτου. Κερδίσαμε τον πρώτο λαχνό. Έμαθα και αυτοκίνητο αλλά αυτοκίνητο η Οργάνωση δεν είχε.

Η Κατίνα Νικολάου μαζί με άλλους βετεράνους του Λαϊκού Κινήματος

Εξαιτίας του κλωστηρίου της Αμμοχώστου όπου υπήρχαν πολλές εργάτριες αναπτύχθηκε το συνδικαλιστικό κίνημα και μέσα στις γυναίκες».

Πρώτες Γυναικείες Οργανώσεις

«Μετά τον πόλεμο είχαμε ήδη μια αξιόλογη οργάνωση, την οργάνωση των εργαζομένων γυναικών, που άρχισε από το κλωστήριο. Τότε Γραμματέας ήταν η Λευκή Μαραθόβουνιώτου. Το 1948 εξελέγηκα εγώ Γραμματέας. Για λόγους σκοπιμότητας αλλάξαμε το όνομα της Οργάνωσης και τη μετονομάσαμε πρώτα Οργάνωση Δημοκρατικών γυναικών, και μετά Οργάνωση Προοδευτικών γυναικών.

Το γραφείο μας λειτουργούσε σαν λέσχη, είχαμε συνδρομητές περιοδικού, κάναμε χορούς, γιορτές χοροεσπερίδες, που βοηθούσαν πολύ στο πλάτημα της Οργάνωσης μας.

Οι γυναίκες λάμβαναν μέρος στις διαδηλώσεις. Σε μια διαδήλωση που έγινε από γυναίκες, οι Άγγλοι μας αντιμετώπισαν χρησιμοποιώντας Ινδούς στρατιώτες, και σκότωσαν κι' ένα δικό μας, τον Τάκη Κυθραιώτη, αδελφό του Γεώργιου Κυθραιώτη.

Συνεργαζόμαστε πάντα με την Οργάνωση της Νεολαίας. Όλες τις εκδηλώσεις τις κάναμε μαζί. Μέσω κάποιων στελεχών της νεολαίας πριν το 1950, αποκτήσαμε επαφή με γυναικείες Οργανώσεις του Εξωτερικού και το Συμβούλιο Ειρήνης. Όλα όμως γίνονταν σε ξένες γλώσσες. Δεν ξέραμε εγγλέζικα. Πήγαينا στον Ευθύμιο Ψαθά που μου τα μετάφραζε.

Σ' ένα από τα Συνέδρια μας είχαμε και μια Τουρκάλλα αντιπρόσωπο. Όταν χαιρετούσε το Συνέδριο, η Αρτεμισία ήταν πίσω της και της τα έλεγε στα ελληνικά γιατί δεν μιλούσε καλά Ελληνικά. Με τους Τούρκους και τις οικογένειες τους είχαμε πολύ καλές σχέσεις.

Το 1950 έγινε το ιδρυτικό συνέδριο της Παγκύπριας Οργάνωσης Δημοκρατικών Γυναικών (ΠΟΔΓ) και τότε ανέλαβα Γ. Γραμματέας της ΠΟΔΓ παράλληλα με τις ευθύνες μου σαν Ε. Γραμματέας Αμμοχώστου.

Αργότερα το πόστο της Γ. Γραμματέας της ΠΟΔΓ ανατέθηκε στη Φάνη Ολυμπίου.

Δυστυχώς γραπτά κείμενα και έγγραφα εκείνης της περιόδου δεν διασώθηκαν. Γύρω στο 1955 πριν κάμουν έφοδο οι Εγγλέζοι και κηρύξουν την ΠΟΔΓ παράνομη κάψαμε όλα τα πρακτικά και τα αρχεία μας».

Για το ξύπνημα της γυναίκας

«Έταξα σαν όρο στη ζωή μου να δουλέψω για να ξυπνήσει η γυναίκα, που είχε τη σκλαβιά του άντρα, τις προλήψεις και προκαταλήψεις της κοινωνίας και του ίδιου του εαυτού της.

Κάποτε οι άνθρωποι μας απόφευγαν σαν επικίνδυνους άθεους μπολσεβίκους. Όπου πηγαίναμε οι άλλοι έφευγαν, λες και θα τους κολλούσαμε κάποια μολυσματική αρρώστια. Τις πρώτες αγωνίστριες τις θεωρούσαν ανήθικες. Η ζωή μας ήταν γεμάτη περιπέτειες και δυσκολίες.

Σήμερα το κίνημα έχει πλατύνει, έχει αγκαλιάσει χιλιάδες πατριώτες. Παίζει αποφασιστικό ρόλο σ' όλους τους τομείς της ζωής, χαίρει της εκτίμησης όλης της κοινωνίας. Όμως για να φθάσουμε ως εδώ δεν ήταν καθόλου εύκολος ο δρόμος. Οι πρωτοπόροι κομμουνιστές αφιέρωσαν ολόκληρη τη ζωή τους στο βωμό της κοινωνικής προόδου».

Σύμβολο δύναμης, πίστης, ανθρωπιάς και αυτοθυσίας

Η συναγωνίστρια Κατίνα ήταν η πρωτοπόρα εκείνη νέα που μπήκε στη πρώτη γραμμή του αγώνα και δεν έκοψε ούτε στιγμή πίσώ. Αντίθετα βρισκόταν πάντα μπροστά.

Ο δυναμισμός η καθαρή σκέψη, το πολιτικό κριτήριο, η αγάπη για το κίνημα, η πίστη στο κόμμα, την συνόδευαν ως το τέλος της ζωής της.

Συναγωνίστρια Κατίνα! Για μας τις πιο νέες θα είσαι πάντα ένα σύμβολο δύναμης, πίστης, ανθρωπιάς, αυτοθυσίας, ένα σύμβολο για παραδειγματισμό.

Η μνήμη σου θα είναι άσβεστη στις καρδιές και στο νου μας.

Η Κατίνα Νικολάου βραβεύεται στο Στ' Επαρχιακό Συνέδριο της ΠΟΓΟ Αμμοχώστου το 1979.

Απόσπασμα από το χαιρετισμό της Κατίνας Νικολάου, στο γιορτασμό των 30 χρόνων της ΠΟΔΓ-ΠΟΓΟ.

(7.12.80)

....Με μεγάλη συγκίνηση απευθύνω τα λίγα αυτά λόγια, βγαλμένα από τη καρδιά και τη ψυχή μου που πάντα παλλόταν σε τέτοιες συγκεντρώσεις.

Γιορτάζουμε σήμερα μια εξαιρετική για την οργάνωσή μας την ΠΟΔΓ—ΠΟΓΟ γιορτή, τα τριάντα χρόνια της επίσημης και αναγνωρισμένης σταδιοδρομίας των αγώνων και επιτευγμάτων της. Ενας επίσημος απολογισμός 30 χρόνων επίμονης σκληρής και αδιάκοπης δουλειάς στελεχών και μελών. Μιας οργάνωσης αρχών και με σωστό προσανατολισμό. Είναι μια μεγάλη και χαρούμενη γιορτή για μας ιδιαίτερα τα μέλη και στελέχη της πρωτοπόρας οργάνωσης μας που από την ίδρυση της έταξε σαν μοναδικό σκοπό το ξεσκάβωμα της γυναίκας από κάθε άποψη με κύριους στόχους τα ιδανικά της λευτεριάς και της ειρήνης σ' όλο τον κόσμο.

Αγαπημένες μας φίλες, παλιές και νέες, στελέχη και μέλη της οργάνωσης,

Δουλέψαμε σκληρά κάτω από δύσκολες συνθήκες και διαφορετικούς καιρούς. Αυτό δεν έχει σημασία. Σημασία έχει ότι και σεις σήμερα δουλεύετε σκληρά και αδιάκοπα, ίσως κάτω διαφορετικές συνθήκες αλλά η ζωή σήμερα έχει περισσότερες απαιτήσεις. Ενας είναι ο σκοπός και η επιδίωξη μας, να

αποκτήσει η γυναίκα τα δικαιώματά της στη ζωή και την κοινωνία.

Είναι μια μέρα χαρούμενη και ευτυχισμένη που κάνε εμάς τις βετεράνες να αναλογιστούμε λίγες δεκάδες χρόνια πριν, 30 και πλέον χρόνια όταν μερικές πρωτοπόρες εργαζόμενες γυναίκες του λαού σπρωγμένες από τα πολλά προβλήματα και τις κακές συνθήκες που τις πίεζαν, έπαιρναν την τολμηρή απόφαση να ιδρύσουν όχι μόνο μέσα στις τοπικές ομάδες ενώσεις με το σωστό όμως προσανατολισμό της διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους.

Είναι αξιόπαινη και αξίζει ένα μεγάλο ΕΥΓΕ η ΠΟΔΓ—ΠΟΓΟ που σε τόσο μικρό για τέτοιους μεγάλους σκοπούς και αγώνες χρονικό διάστημα έφερε τα αξιοζήλευτα αυτά επιτεύγματα. Επεβλήθει και απέκτησε κύρος έτσι που η ΠΟΓΟ νάναι σήμερα σεβαστή και να εκτιμάται όχι μόνο μέσα στα κυπριακά πλαίσια αλλά η φήμη της να έχει ξεπεράσει τον κυπριακό ορίζοντα και να είναι γνωστή στο διεθνές κοινό. Να προσκαλείται και να αντιπροσωπεύεται επάξια σε Διεθνή Συνέδρια και Συμβούλια. Αυτό είναι ένας μεγάλος άθλος για την οργάνωσή μας και ένα άριστο επίτευγμα που άλλα πιο μεγάλα γυναικεία κινήματα κατορθώνουν σε πολύ μεγαλύτερα χρονικά όρια....